

Aan
De Staatssecretaris van Economische Zaken
Mevrouw S.A.M. Dijkema
Postbus 20401
2500 EX Den Haag

TCB A107(2015)

Den Haag, 9 september 2015

Betreft: Advies Motie verlengen inzaaiperiode groenbemester en uitrijden dierlijke mest

Mevrouw de Staatssecretaris,

Mede namens de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu vraagt u de Technische commissie bodem (TCB) advies uit te brengen¹ over de motie verlengen inzaaiperiode groenbemester en uitrijden dierlijke mest. Deze motie is aangenomen door de Tweede Kamer, en luidt:

“De Kamer, gehoord de beraadslaging, verzoekt de regering, in verband met late oogsten en hevige regenval de termijn voor het inzaaien van groenbemesters en het uitrijden van dierlijke mest met twee weken te verlengen, zolang daarbij de geldende milieunormen worden gerespecteerd en toestemming van Brussel wordt verleend.”

De TCB signaleert dat sinds het jaar 2000 gemiddeld iedere twee jaar een vrijstelling is verleend van het verbod dierlijke mest uit te rijden na 31 augustus, vanwege uitzonderlijke weersomstandigheden. Deze weersomstandigheden treden zo frequent op dat er nauwelijks meer van ‘uitzonderlijk’ kan worden gesproken. De commissie vraagt zich af waarom agrariërs hier niet beter op anticiperen. In 2003 heeft de TCB zich gebogen over een eventuele structurele verandering van de uitrijdperiode voor dierlijke mest, en kwam tot de conclusie dat de uitrijdperiode eerder verkort dan verlengd zou moeten worden².

U heeft eerder negatief gereageerd op een verzoek van LTO Nederland met dezelfde strekking als bovengenoemde motie. De TCB heeft uw inhoudelijke motivering gelezen en is het daar mee eens. De TCB is geen voorstander van late mestgiften vanwege het risico op uitspoeling van stikstof naar het grondwater. Voor een nadere onderbouwing verwijst de commissie naar haar advies van 2014³.

Een afschrift van deze brief is verzonden naar uw ambtgenoot, de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu.

Hoogachtend,

Het ondertekende exemplaar is verstuurd
aan de staatssecretaris van Economische
Zaken

Ali Edelenbosch
Voorzitter Technische commissie bodem

---

¹ Zie bijlage

² TCB S12(2003). Verzoek tot advies betreffende de uitrijperiode zoals bepaald in het Bgm. (TRC2002/10013). www.tcbodem.nl.

³ TCB A098(2014) Advies Beoordeling verzoek om verlenging uitrijdperiode dierlijke mest. www.tcbodem.nl

Bijlage 1

Adviesaanvraag

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Technische Commissie Bodem
Postbus 30947
2500 GX DEN HAAG

Directoraat-generaal Agro en Natuur
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Behandeld door
Ing. J. van Vliet
T 070 757 3164
F 0
j.vanvliet@minez.nl

Rm 15125887
Ons kenmerk
DGAN-PAV / 15125857

Uw kenmerk

Bijlage(n)
2

Datum

Betreft Verzoek voor advies m.b.t. motie over verlenen inzaaiperiode groenbemester en uitrijden dierlijke mest

Geachte Voorzitter,

Naar aanleiding van de motie Dijkgraaf cs. (d.d. 3 augustus 2015; TK 21501-32, nr 86) verzoek ik u mij conform artikel 64, derde lid, van de Wet bodembescherming advies uit te brengen. Deze motie luidt: 'verzoekt de regering, in verband met late oogsten en hevige regenval de termijn voor het inzaaien van groenbemers en het uitrijden van dierlijke mest met twee weken te verlengen, zolang daarbij de geldende milieunormen worden gerespecteerd en toestemming van Brussel wordt verleend.'

Tevens stuur ik u de brief van LTO Nederland (d.d. 27 augustus 2015; zie bijlage) waarin deze verzoekt de periode te verlengen voor het inzaaien van een groenbemester om de stikstofgebruiksnorm en voor het uitrijden van dierlijke mest. Het gaat om een verlenging van twee weken. Ik heb daarop in eerste instantie negatief gereageerd (d.d. 31 augustus 2015 ; zie bijlage).

Mede namens de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu vraag ik u in deze week op uiterlijk woensdag 9 september advies uit te brengen over mijn verzoek, zodat ik uiterlijk donderdag 10 september een besluit kan nemen.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
voor deze:

Drs. R.P. van Brouwershaven
Directeur Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Bijlagen:
Brief van LTO Nederland d.d. 27 augustus 2014
Reactie van EZ op brief van LTO

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

LTO Nederland
T.a.v. de heer A.J. Maat
Bezuidenhoutseweg 225
2594 AL DEN HAAG

**Directoraat-generaal Agro en
Natuur**
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Behandeld door
Ing. J. van Vliet

T 070 757 3164
j.vanvliet@minez.nl

Ons kenmerk
DGAN-PAV / 15120386

Datum 31 augustus 2015
Betreft Verzoek uitstel inzaaidatum groenbemesters en verlenging uitrijdperiode
dierlijke mest

Geachte heer Maat,

Uw brieven (kenmerk AJM\2015\240815 en kenmerk AJM\2015\270815) met het verzoek voor uitstel van de uiterste inzaaidatum van groenbemesters met 14 dagen respectievelijk verlenging van de uitrijdperiode van dierlijke mest met twee weken heb ik ontvangen.

Uw motivatie is dat door regenval gronden in delen van het land nat en moeilijk begaanbaar zijn, en dat veel ondernemers geen mogelijkheid zien om bijtijds te kunnen oogsten (met name van granen en pootaardappelen), bemesten en een groenbemester in te zaaien. In uw brief met het verzoek voor verlenging van de uitrijdperiode van dierlijke mest geeft u aan dat deze problematiek zich met name voordoet op akkerbouwgronden boven de grote rivieren. Indirect geeft u aan dat het daardoor niet mogelijk is op een deel van de bedrijven voor 1 september een groenbemester in te zaaien of mest uit te rijden.

Betreffende groenbemesters is het op basis van artikel 28, eerste lid, onderdeel b, van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet (Urm) niet mogelijk op groenbemesters kunstmeststikstof te geven volgens de stikstofgebruiksnorm die voor groenbemesters in bijlage A van de Urm is opgenomen als de groenbemester na 1 september wordt gezaaid. Op grond van artikel 4a, eerste lid, van het Besluit gebruik meststoffen mag stikstofkunstmest (vanaf 1 februari) tot 16 september worden gebruikt op bouwland en grasland. Betreffende het uitrijden van dierlijke mest is het op grond van artikel 4, vierde lid, niet toegestaan na 31 augustus drijfmest uit te rijden op grasland en op bouwland, tenzij daarop in augustus een groenbemester is ingezaaid of op deze grond in het aansluitende jaar bloembollen worden geplant.

Het is mij bekend dat in delen van het land rond half augustus en later veel regen is gevallen. Mede vanwege de drogere periode die daaraan voorafging, kon de grond veel water opnemen en waren er op de percelen geen grote algemene problemen. Dat leid ik althans af uit ervaringen van boeren die in landbouwbladen ingaan op de gevolgen van de regen die er halverwege augustus is gevallen. Ook uit gegevens van KNMI blijkt dat er nog steeds sprake is van 'droogte', want het gemiddelde neerslagtekort in 2015 tot en met het eind augustus bedraagt circa

150 mm. Dat is 50 mm groter dan zich doorgaans gemiddeld over een groot aantal jaren voordoet in Nederland tot en met de maand augustus. Plaatselijk kan de situatie anders zijn. Maar landelijk gezien doet zich de situatie van een groter neerslagtekort in bijna alle delen van het land nog steeds voor. In een strook van het midden van de Veluwe over Noordwest-Overijssel en Drenthe tot bovenin Groningen is sprake van een geringer neerslagoverschot, tussen 0 en 60 mm. Met name in het westen en het zuiden van Nederland is er een groot neerslagtekort, tot ruim 200 mm. Eind augustus zijn er met name in het westen van het land grotere buien gevallen, maar het neerslagtekort blijft naar verwachting (van de KNMI) groter dan gemiddeld.

Het kan zijn dat in specifieke situaties zich problemen voordoen. Dat rechtvaardigt echter niet om in het algemeen een vrijstellingsregeling op te stellen, ook niet voor een deel van Nederland. Daarnaast acht ik de kans groot dat door de drogere periode voor half augustus er toen nog relatief veel stikstof in de bodem aanwezig was. Met de regenbuien in de tweede helft van augustus, die vooral in het westen zijn gevallen, is daarvan wel een deel uitgespoeld, maar er zal nog een redelijke hoeveelheid stikstof in de bodem beschikbaar zijn voor een groenbemester die kort na 31 augustus wordt ingezaaid of voor een ander gewas. Ik acht zelfs de kans groot dat een gift van dierlijke mest in september leidt tot extra nitraatverliezen. Daar komt bij dat een bedrijf geen grote nadelige gevolgen zal ondervinden van een groenbemester die zich wat minder ontwikkelt of een ander gewas dat geen mest meer ontvangt in september.

In de situatie die u schetst is mijns inziens sprake van incidentele bovenmatige regenval met nadelige gevolgen in specifieke gevallen. Er is geen sprake van een calamiteit die het grootste deel van de agrarische sector treft in een bepaald gebied, en waarvoor het redelijk is om via een vrijstellingsregeling op basis van artikel 38 van de Meststoffenwet en artikel 64 van de Wet bodembescherming toe te staan dat mag worden afgeweken van de voorwaarden ten aanzien van de inzaaiperiode voor groenbemers en de daaraan gekoppelde toepassing van de stikstofgebruiksnormen respectievelijk ten aanzien van het uitrijden van dierlijke mest. Bovendien verwacht ik dat de bedrijven die niet tijdig een groenbemester hebben kunnen inzaaien of geen dierlijke mest hebben kunnen uitrijden geen grote nadelige gevolgen ondervinden van het achterwege laten van een (stikstof)mestgift in september.

Hoogachtend,

Sharon A.M. Dijkma
Staatssecretaris van Economische Zaken

TEVENS PER EMAIL VERZONDEN

Aan de staatssecretaris van Economische Zaken
mevrouw S.A.M. Dijkma
Postbus 20101
2500 EC 'S-GRAVENHAGE

Land- en Tuinbouworganisatie Nederland
Bezoekadres : Bezuidenhoutseweg 225
2594 AL Den Haag
IBAN : NL32 RABO 0357 6067 60 EUR
Telefoon : 070-3382700
Fax : 070-3382710
E-mail : secretariaat@lto.nl

Datum : 27 augustus 2015
Ons kenmerk : AJM\2015\270815
Onderwerp : Verzoek verlenging uitrijperiode
Informatie : W. van Stralen, tel. 06-51263564, E-Mail wvstralen@lto.nl

Geachte mevrouw Dijkma,

Eerder deze week schreven wij u reeds aan over de inzaaidatum van groenbemesters, waarin wij vroegen om de uiterste inzaaidatum te verplaatsen naar 15 september (kopie bijgevoegd). Vooral vanwege regenval in juli en augustus, in combinatie met een langer groeiseizoen voor ondermeer granen en pootaardappelen, zien veel ondernemers geen mogelijkheid om bijtijds te kunnen oogsten, bemesten en een groenbemester te zaaien. Deze problematiek doet zich met name voor op akkerbouw en volle gronds groente gronden boven de grote rivieren.

Het telen van een groenbemester is belangrijk voor het verbeteren van de grondstructuur, het behoud van mineralen in bodem, het stimuleren van de bodemvruchtbaarheid en het bodemleven. Voor de groei van een goed functionerende groenbemester is bemesting noodzakelijk, mede daarom geldt voor groenbemesters een extra toegestane stikstofgift. Het heeft onze voorkeur om deze bemesting in te vullen met dierlijke mest, vanwege bijkomende voordelen van regionale mestafzet, organische stofvoorziening en bestrijding van aaltjes.

Ons verzoek is om naast het verplaatsen van de uiterste inzaaidatum van 1 naar 15 september, eveneens de uitrijperiode voor dierlijke mest te verlengen met eenzelfde periode.

LTO Nederland heeft het verzoek tot uitstel van de inzaaidatum voor groenbemesters en verlenging van de uitrijperiode tot het laatste moment uitgesteld, omdat we hoopten op beter weer, zodat het verzoek tot uitstel niet nodig zou zijn. Uiteraard realiseren we ons dat beide verzoeken elkaar binnen erg korte tijd opvolgen.

Wij verzoeken u om op korte termijn, in feite uiterlijk op 28 augustus, duidelijkheid te verschaffen aan ondernemers.

Vanzelfsprekend is LTO Nederland bereid tot een nadere toelichting.

Hoogachtend,

A.J. Maat
Algemeen voorzitter